

نبرد نابرابر استعمار پیر با جوان ۳۴ ساله ایرانی

۱۰ شهریور ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۳۶

رئیسعلی یک نفر ایرانی تحصیلکرده و دانشمند اروپادیده(!) نبود، اما ایرانی غیرتمند و عاقلی بود که نخواست تا او زنده است دشمنان، وطن عزیزش را پایمال سُم ستوران کنند.

رئیسعلی دلواری پسر زائر محمد و خانم شاهی (شهین) بود. زائر محمد کدخدای دلوار مردی متدین، که فرزندانش را بر اساس احکام اسلامی تربیت نمود

وی همزمان با آغاز جنگ جهانی اول در کنار فرزندش رئیسعلی و دیگر مردم تنگستان به جنگ با قوای انگلستان پرداخت. البته زائر محمد بیشتر در تدارکات جنگ کمک می‌کرد و کمتر در درگیریها شرکت می‌نمود. پس از شهادت فرزندش رئیسعلی، به وی لقب معین‌الاسلام اعطاء شد.

در مورد تاریخ تولد رئیسعلی دلواری ضابط و کدخدای دلوار همانند دیگر موارد مربوط به زندگی اولیه او اطلاع دقیقی وجود ندارد. غالب مورخان تاریخ تولد وی را مشخص نکرده‌اند و فقط به این موضوع اشاره نموده‌اند که هنگام شهادت ۳۴ سال داشته است (در این مورد نیز اتفاق نظر بین مورخان وجود ندارد و بعضا سن وی را هنگام شهادت ۳۰ سال دانسته‌اند) در دستخطی که پشت جلد قرآن متعلق به زائر محمد (پدر رئیسعلی) موجود بوده است نیز سن رئیسعلی هنگام شهادت ۳۴ سال ذکر شده است.

به نظر می‌رسد تاریخ تولدش را باید ۱۲۹۹ق / ۱۲۵۹ش / ۱۸۸۱م در روستای دلوار دانست. از دوران کودکی رئیسعلی اطلاعات کمی وجود دارد. تحقیقات انجام شده نشان از آن است که وی بر اساس عرف جامعه آن روز ایران با قرآن کریم و دیوان حافظ و شاهنامه فردوسی و دیگر منابع ادب فارسی در مکتبخانه آشنا شده است. رئیسعلی در فنون تیراندازی و اسب سواری زیر نظر پدرش زائر محمد استعداد زیادی از خود نشان داد. ۱ وی چهار بار ازدواج کرد و از همسر سوم خود پسری به نام عبدالحسین معروف به بهادر به دنیا آمد. از بهادر که چند سال پیش درگذشت دختری به نام گل‌اندام باقی مانده است. ۲

رئیسعلی از اوان جوانی با عرق مذهبی و ملی که داشت نسبت به وقایع و اتفاقاتی که در ایران می‌گذشت احساس مسئولیت می‌کرد و با تمام توان نسبت به آن موضعگیری می‌کرد و عکس‌العمل نشان می‌داد.

در دوره پادشاهی محمدعلی شاه قاجار، قرارداد ۱۹۰۷ کشور ایران را بین دو کشور انگلیس و روسیه تقسیم کرد. حرکت عمومی آزادیخواهان به رهبری علما بر علیه این قرارداد، عکس‌العمل محمدعلی شاه و در پی آن به توپ بستن مجلس شورای ملی توسط لیاخوف روسی را در تاریخ ۲۳ جمادی‌الاولی ۱۳۲۶ در پی داشت و فشار زیادی بر مردم وارد آمد که از این دوران به استبداد صغیر یاد می‌شود.

زندان و تبعید آزادیخواهان و قتل و کشتار مردم، حکم جهاد علما را در پی داشت. تبریز، رشت، اصفهان، فارس و دیگر مناطق ایران، صحنه رویارویی مردم با عوامل استبداد گشت.

در بوشهر آیت‌الله سید مرتضی علم‌الهدی اهرمی با اعلام حکم جهاد مردم را به ایستادگی در برابر عوامل استبداد دعوت کرد. رئیس‌علی دلواری نیز با همکاری دیگر آزادیخواهان از جمله میرزا علی کازرونی به رویارویی با مستبدین برخاست و با تفنگچیان تنگستانی، گمرک و دیگر ادارات دولتی را در اختیار گرفت و موقعیت مشروطه‌طلبان را در جنوب کشور مستحکم کرد. ۳

محمدحسین رکن‌زاده آدمیت در کتاب فارس و جنگ بین‌الملل اول می‌نویسد: اولین ظهور حُسن ملکاتش (رئیس‌علی) در زمان استبداد صغیر شد به این معنی که پس از آنکه اهالی بوشهر به تحریک و تهییج میرزا علی کازرونی و پیشوائی سید مرتضی پیشنماز اهرمی از اداء مالیات به مامورین دولت استتکاف ورزیدند و برای قبضه بوشهر از طرف ملت مجبور به دعوت اهالی تنگستان شدند مرحوم رئیس‌علی خان بر حسب تقاضای کازرونی با یک عده صد نفری تفنگچی به بوشهر آمده و پس از تصرف گمرک و سایر ادارات دولتی محافظت مال‌التجاره‌ای که در گمرک بود و قیمت آنها بالغ بر دو میلیون تومان می‌شد به او واگذار شد و به شهادت کسانی که در آن وقت متصدی امور داخلی گمرک بودند که از جمله موسس‌خان است یک سیر شکر یا یک گره منسوجات حیف و میل نشد و این معنی موجب تعجب و تحیر مردم شد که چگونه در نتیجه درستکاری و امانت‌داری مرحوم رئیس‌علی خان یک نفر از تفنگچیان به اجناس مذکور دستبرد می‌زدند. ۴

انگلستان که از زمان قرارداد ۱۹۰۷ جنوب ایران را سهمیه خود می‌دانست در سال ۱۹۱۵ که جهان درگیر جنگ جهان اول بود، اوضاع جهانی را مناسب تاخت و تاز به منطقه جنوب ایران دانست.

هدف بریتانیا از این عملیات نظامی جلوگیری از نفوذ آلمان و عثمانی، سرکوب قبایل عشایر جنوب و دسترسی به خلیج فارس بود. بریتانیا برای رسیدن به اهدافش در مارس ۱۹۱۵ با بهانه قرار دادن ارتباط کنسولگری آلمان در بوشهر با تنگستانی‌ها و تحریک آنان علیه انگلیسی‌ها، اقدام به محاصره کنسولخانه آلمان و دستگیری و تبعید کنسول دکتر هیستمان و هرآیزنهوت رئیس تجارتخانه ونکه‌هاوس به هندوستان کرد.

تعرض به خاک ایران، خشم ایرانیان را در پی داشت. در ۱۲ ژوئیه ۱۹۱۵ رئیس‌علی در یک حمله ضربتی در نزدیکی تنگک زنگنه،

نایب کنسول انگلیس در بوشهر و تعدادی از سربازان هندی را کشت.

انگلیسی‌ها به بهانه وقوع این حادثه و حوادث دیگر در ۸ اوت ۱۹۱۵ بوشهر را اشغال کردند. رئیسعلی با جنگ‌های نامنظم ضربات سهم‌گینی به دشمن وارد نمود. ۵ انگلیسی‌ها که دشمن اصلی خود را رئیسعلی می‌دانستند از طریق نمایندگان حیدرخان حیات داودی سعی در تطمیع وی نمودند و پیشنهاد چهل‌هزار پوند در قبال خودداری از قیام علیه قوای بریتانیا را ارائه نمودند. اما رئیسعلی این پیشنهاد شرم‌آور را نپذیرفت و اعلام کرد: «چگونه بیطرفی اختیار کنم در حالیکه استقلال ایران در معرض خطر جدی قرار گرفته است». ۶

محمدحسین رکن‌زاده آدمیت در رمان تاریخی دلیران تنگستان می‌نویسد: رئیسعلی یک نفر ایرانی تحصیل کرده و دانشمند اروپا دیده (!) نبود، اما ایرانی غیرتمند و عاقلی بود که نخواست تا او زنده است دشمنان، وطن عزیزش را پایمال سم ستوران نمایند. رئیسعلی در میدان کارزار جان داد در حالی که وزراء و بزرگان آن عصر حتی شهریار آن دوره ایران در تهران مشغول عیاشی‌های شبانه روزی خود بودند! و امثال رئیسعلی را یاغی و طاغی می‌نامیدند!! ۷

سرانجام رئیسعلی در شب ۱۲ شهریور ۱۲۹۴ / ۲۳ شوال ۱۳۳۳ / ۳ سپتامبر ۱۹۱۵ در شبیخون به نیروهای انگلیسی در محل تنگک مورد اصابت گلوله قرار گرفت و به شهادت رسید. در ابتدا جنازه رئیسعلی در محلی به نام "کله بند" به رسم امانت دفن شد. شش ماه بعد تابوت وی را به نجف اشرف انتقال داده و در قبرستان وادی‌اسلام به خاک سپردند. ۸

انتهای پیام /

۱. قاسم یاحسینی، رئیسعلی دلواری، تجاوز نظامی بریتانیا و مقاومت جنوب، (تهران: موسسه نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۷۶)، ص ۵۸-۵۳.

۲. ایرج افشار سیستانی، نگاهی به بوشهر: مجموعه‌ای از اوضاع تاریخی، جغرافیائی، اجتماعی و اقتصادی استان بوشهر، ج ۲، (تهران: نسل دانش، ۱۳۶۹)، ص ۵۷۱.

۳. رئیسعلی دلواری: مجموعه مقالات (قیام جنوب در جنگ جهانی اول)، (بوشهر): کنگره بزرگداشت هشتادمین سال شهادت رئیس علی دلواری، ۱۳۷۳، ص ۶۰-۶۱.

۴. محمدحسین رکن‌زاده آدمیت، فارس و جنگ بین‌الملل، (تهران: سیروس، ۱۳۱۲)، ص ۱۲۰.

۵. رئیسعلی دلواری: مجموعه مقالات...، ص ۷۰.

۶. علیمراد فراشبندی، جنوب ایران در مبارزات ضد استعماری، (تهران: انتشار، ۱۳۶۵)، ص ۳۰.

۷. محمدحسین رکنزاده آدمیت، دلیران تنگستان، (طهران: کتابخانه مهر، ۱۳۱۲)، ص ۱۴۴.

۸. رئیسعلی دلواری: مجموعه مقالات...، ص ۹۱.

منبع: فارس

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/31419/جوان-پیر-استعمار-نابرابر-نبرد/31419>